

Musik från andra världsdelar

Afrika

I Afrika talas över 700 olika språk, och musiken är lika varierad. Detta beror på att naturen ser ut som den gör.

Svårgenomtränglig djungel, stora floder och områden med farliga djur har gjort så att stammar som levt nära varandra ändå aldrig träffats. När man talar om afrikansk musik menar man oftast den stammusik som folken söder om Saharaöknen spelar och sjunger. Norr om Sahara, upp mot Medelhavet, är man muslimer och där är musiken mer påverkad av arabisk musik.

Instrument i Afrika

Trummor är det vanligaste instrumentet i Afrika, men även andra rytminstrument,

Djembetrummor

stränginstrument och blåsinstrument är vanliga. Eftersom de flesta musiker har tillverkat sina instrument själva är de oftast gjorda av naturmaterial som trä, frukter och skinn .

Mbira -Tumpiano

Kora

Afrikanska instrument:

Kora: Luta

Mbira: Tumpiano

Berimbau: Musikbåge (utvecklad från pilbågen)

Marimba/ Amadinda/Xylofon:

Slaginstrument med stämde träplattor

Det är rytmerna i musiken som är det viktiga. När man spelar eller sjunger i Afrika gör man det oftast tillsammans med andra, sällan ensam.

Musikens användning

Musiken används vid arbetet och vid religiösa riter, t ex när man vill få kontakt med sina döda förfäder. Enligt deras religion finns förfäderna alltid närvarande runt omkring dem, och den som kan lära sig spela så att förfäderna svarar räknas som en skicklig musiker. Man spelar samma rytm under lång tid, dansar och hyperventilerar (andas på visst sätt) så att de hamnar i trans. Det innebär ungefär att de är mittemellan vaken och medvetlös, och det är då de kan se och tala med förfäderna.

De afrikanska folken saknade tidigare skriftspråk och kunde varken läsa eller skriva.

De äldre har därför lärt de yngre genom att berätta historier om hur det var förr i tiden, lagar och sådant som hör till religionen. Det kallas muntlig tradition.

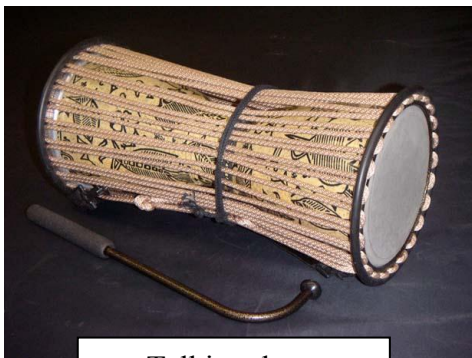
Man använder även musiken för att komma ihåg saker, som lagar och historiska berättelser. Genom att sätta melodi till texterna blir det lättare att minnas dem. Man lär ut genom sång, spel och dans. Musikceremonier, t ex när man sjunger och dansar runt lägerelden på kvällen, blir som de afrikanska barnens skola.

Grioten

En griot är stammens vise man, som alla lyssnar på. Han är både sångare, musiker, lärare och historieberättare. Han har hög status och kan ge goda råd om det mesta. Grioten är den som kan allt om stammens historia. Det finns fortfarande Griots i Afrika och de är viktiga för att bevara de gamla historierna och traditionerna.

Trumspråket

I det svenska språket spelar det ingen roll vilka tonhöjder man använder när man säger ett ord, folk förstår lika bra hur man än går upp och ner med orden. I många afrikanska språk är det däremot mycket viktigt vilken tonhöjd och betoning orden har när man pratar. Säger man orden med fel tonhöjd kan det betyda något helt annat än man tänkt. På grund av detta kan man bygga ett trumspråk som härmar språkets melodi. Man spelar på en trumma där man kan ändra tonhöjden genom att spänna eller släppa på spänningen i skinnet, eller på en slitstrumma som är gjord av trä. Att förstå detta språk är väldigt svårt för den som inte är uppfödd med den typen av språk. Med trumspråket kan man skicka meddelanden mellan byar. Signalerna kan höras flera kilometer och hörs bäst på kvällarna när luften blir svalare och ljudet leds bättre.

Talking drum

Afrikansk musik blir pop- och rockmusik.

Den afrikanska musiken har betytt mycket för vår västerländska musik. Under 1600, 1700 och 1800-talen togs afrikanska slavar över till Amerika för att det behövdes arbetskraft på bomullsplantagerna. De tog med sig sin stammusik, bl a sina arbetslåtar som de använde när de jobbade på fälten. Slavarnas musik blandades med den amerikanska folkmusiken. Ur den blandningen uppstod bluesen som sedan har utvecklats till både jazz, pop och rock. Därför kan man säga att all vår pop- och rockmusik har sina rötter i Afrika.

Man sjöng blues för att bearbeta sin sorg över hemska upplevelser.

Dessutom härstammar sättet att dansa discodans från Afrika. (Att stå för sig själv och röra sig i takt till musiken.) Innan den dansen kom till oss västerlänningar dansade vi bara pardans.

Afrikansk musik förändras

Den gammaldags afrikanska stammusiken försvinner mer och mer. Folk flyttar in till städerna och där finns det inte så många musiktraditioner. I stället för att sjunga och spela tillsammans runt lägerelden sitter man i sin lägenhet och lyssnar på radio eller ser på TV. På radion spelas det mest amerikansk och europeisk musik. Däremot har den afrikanska popmusiken många spår av stammusiken, främst när det gäller rytmerna.

Asien

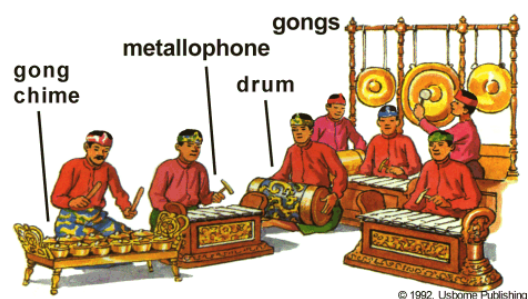
Indonesien (Bali):

I Indonesien kallas musiken gamelanmusik.

Indonesiska instrument:

Klangspel och gongspel, men även vissa blåsinstrument

För en utomstående är den här musiken mycket svår att förstå sig på. Musikerna har några toner var att hålla reda på och sedan spelar man efter särskilda mönster.

© 1992, Usborne Publishing

Indien:

Indisk musik förknippas ofta med religion och traditioner. Avslappning och

meditation görs ofta med musiken till hjälp. Eftersom man spelar så länge och det ofta låter ganska likadant

fungerar musiken nästan som hypnos. Ett musikstycke kallas för en raga och det kan ofta vara över en timme långt. Man improviserar fram melodierna, alltså hittar på dem i stunden, ofta efter bestämda regler. Det indiska tonsystemet har 22 toner och vårt har bara 12. Därför kan vi tycka att de toner som hamnar "mitt emellan" våra låter lite falska. En raga kan användas i ett speciellt syfte, t ex för att bringa lycka, ge bra skörd osv.

Några vanliga indiska instrument:

Sitar: Stränginstrument som spelas av den berömde indiske musikern Ravi Shankar. Han lärde bandmedlemmarna i Beatles att spela sitar på 1960-talet. George Harrison använde sitar på flera Beatleslåtar.

Tablas: Två stycken trummor som spelas i ett komplicerat rytmiskt system.

Tambura: Stränginstrument som bildar en bakgrund som ger det typiska indiska, mystiska ljudet.

Sarod: Stränginstrument som spelar melodin liksom sitaren.

Kina:

I Kina spelar man oftast med en femtonig skala. Det kallas för att musiken är pentatonisk (penta betyder fem). När man hade kejsare i Kina var musiken väldigt viktig. Att ha en stor orkester visade att man hade hög status, så vid hoven fanns orkestrar med ända upp till 700 personer.

Ofta framförs kinesisk musik tillsammans med andra konstarter som drama, dans, akrobatik och pantomim. Ett exempel på det är Pekingoperan, ett slags "allföreställning".

Några vanliga kinesiska instrument:

Sheng: Munorgel

Pipa: Stränginstrument som spelas med fingerplektrum

Erhu: Stråkinstrument med 2 strängar

Guqin: Cittra med 7 strängar

Dizi: Bambuflöjt.

Latinamerika

I Latinamerika finns massor av olika musikstilar som alla används för att dansa till.

Ett urval: Samba, Bossa Nova, Tango, Salsa, Cha cha cha, Mambo, Rumba och Merengue.

I alla dessa musikstilar är det rytmerna som är det viktiga och man har väldigt mycket slagverksinstrument i den här delen av världen.

Några latinamerikanska instrument:

Guiro (gurka), claves, tamburin, maraccas, congas, bongotrummor, cabaza, och agogo.

Redan för över 50 år sedan, på 50-talet, spreds den latinamerikanska musiken över världen som dansmusik. Överallt dansade man samba, bossa-nova och liknande danser. Under de senaste 10-15 åren har latinamerikansk musik blivit ännu mer populär, och salsakurser och liknande är vanligt plus att många artister har tagit till sig den latinamerikanska stilen.

Karnevalen i Rio har gjort sambamusiken känd över hela världen. Karnevalen där man spelar massor av samba är en stor fest som firas för att ta avsked av köttet innan man börjar en lång fasteperiod. Carne vale betyder ungefär kött farväl. I Brasilien (och även i andra delar av världen) övar man hela året innan karnevalen på att spela och dansa samba. Man bygger också fantastiska masker och vagnar och syr otroliga kostymer till musiker och dansare. Massor av turister kommer för att se sambatågen på gatorna.

Indianernas musik

Den ursprungliga musiken i Syd- och Latinamerika var indianernas musik. I vissa indianbyar finns det

fortfarande kvar flera tusen år gammal musik. Det beror på att den har varit så viktig i de religiösa riterna i de gamla indianstammarna t ex Inka, Maya och Aztek. Att man spelade exakt rätt var så viktigt att den som spelade fel kunde straffas med döden. Alltså vågar ingen förändra musiken och den bevaras som den är.

Instrument:

Flöjter, både enkla flöjter och panflöjter, och trummor är vanligast i de gamla ritualerna. Stränginstrument har tillkommit senare.

Vid utgrävningar har man hittat flera tusen år gamla flöjter gjorda av människoben. Att bli en flöjt var något väldigt fint, för på så sätt kunde människans ande leva vidare genom musiken.

Pluggtips:

Vi bedömer hur/ i vilken mån du kan:

- 1) beskriva och ge exempel på hur musik kan påverka människor.

Vad använder de musiken till?

Dessa fakta hittar du där texten är överstruken.

- 2) urskilja och ge exempel på musikaliska karaktärsdrag från olika genrer och kulturer (t ex världsdelar, länder, folkslag...)

Hur låter musiken och vad innehåller den?

Dessa fakta hittar du understrukena.

- 3) ge exempel på instrument från olika instrumentgrupper.

Vilka instrument hör hemma i vilken världsdel/vilket land?

Dessa fakta hittar du i rutorna

OBS! All text är viktig, detta gör bara så att du kan hitta de olika typerna av fakta.